

АДМИНИСТРАЦИЯ НА ПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА НА КОМИСИЯТА ПО БЪЛГАРСКО ГРАЖДАНСТВО ЗА ПЕРИОДА 01 ЯНУАРИ – 31 ДЕКЕМВРИ 2024 г.

Определението за „гражданство“, което дава правната наука, е трайна и устойчива правна връзка между физическото лице и определена държава. Гражданството представлява правоотношението между държавата и гражданина. На основата на тази връзка конституцията и законите предвиждат за гражданина съответни права и задължения.

Съгласно европейското законодателство всяко лице, притежаващо гражданство на държава-членка на Европейския съюз, автоматично е гражданин и на ЕС. Европейското гражданство не замества националното гражданство, а го допълва.

Въпрос на вътрешно законодателство на всяка държава-членка е определянето на правилата за придобиването и загубването на гражданство на съответната държава.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
II. НОРМАТИВНА УРЕДБА, РЕГЛАМЕНТИРАЩА БЪЛГАРСКОТО ГРАЖДАНСТВО.....	3
III. ДЕЙНОСТ НА КОМИСИЯТА.....	4

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Към Администрацията на президента е сформирана *Комисия по българско гражданство*, която е специализиран орган и подпомага вицепрезидента при осъществяване на делегираните му от президента правомощия по чл. 98, т. 9 от Конституцията на Република България. Комисията подпомага вицепрезидента и при осъществяване на политиките в областта на българите в чужбина.

II. НОРМАТИВНА УРЕДБА, РЕГЛАМЕНТИРАЩА БЪЛГАРСКОТО ГРАЖДАНСТВО

- Конституция на Република България
- Закон за българското гражданство (ЗБГ) от 1998 г.
- Наредба № 1 от 1999 г. за прилагане на глава пета от ЗБГ
- Правилник за дейността на Съвета по гражданството при Министерството на правосъдието
- Международни договори и конвенции, касаещи материята на българското гражданство и процедурата по промяна на гражданството.

III. ДЕЙНОСТ НА КОМИСИЯТА

Даването и възстановяването на българско гражданство, както и освобождаването и лишаването от него, са едни от основните правомощия на вицепрезидента на Република България.

В своята работа комисията се води от убеждението, че гражданството е връзката на лицето с държавата и освен предоставяне на права, то включва комплекс от задължения. Българското гражданство е принадлежност към България.

В хода на работата, след постъпване на предложенията за промяна на гражданството се прави преглед на всяко от тях и при необходимост комисията събира допълнителни данни за удостоверяване основанието за кандидатстване на лицата за промяна на гражданството.

Комисията допълнително прави запитване до компетентни органи: ресорни министри с предложения за придобиване на гражданство поради особени заслуги или интерес на държавата от натурализацията на конкретно лице, съдилища, прокуратури, различни структури на държавната администрация - по конкретни казуси.

При издаването на всеки указ за промяна на гражданството вицепрезидентът се запознава с направеното от министъра на правосъдието предложение и със становището на комисията по всеки конкретен случай, след което взема решение да издаде или да откаже издаването на указ.

ОБЩ БРОЙ ИЗДАДЕНИ УКАЗИ

За периода от 01 януари до 31 декември 2024 г. вицепрезидентът на Република България, в изпълнение на възложените му от президента на Република България правомощия по чл. 98, т. 9 от Конституцията на Република България, е издал **227 броя укази** за промени в българското гражданство на **16 546** лица, както следва:

- 113 бр. укази за придобиване на българско гражданство на основание български произход, родител български гражданин, обща натурализация, на основание чл. 16 от ЗБГ за **11 778** лица;
- 71 бр. укази за възстановяване на българското гражданство за **4 490** лица;
- 24 бр. укази за освобождаване от българско гражданство за **240** лица;
- 19 бр. укази за отмяна на натурализация за **38** лица.

Таблица 1. *Националност и численост на лицата, придобили българско гражданство през отчетния период:*

Държава	Брой лица
Украйна	2 436
Република Турция	2 163
Република Молдова	1 887
Република Северна Македония	1 698
Република Албания	1 328
Република Сърбия	847
Руска федерация	474
Държавата Израел	260
Сирийска арабска република	150

Република Аржентина	108
Други 56 държави, в това число:	406
• Република Армения	82
• Република Ирак	40
• други държави - членки на Европейския съюз	38
Лица без гражданство	21
Общо:	11 778

**Придобиване на българско гражданство на основание произход
(чл. 15, ал. 1, т. 1 от Закона за българското гражданство)**

„Чл. 15. (1) Лице, което не е български гражданин, може да придобие българско гражданство по натурализация, без да са налице условията по чл. 12, ал. 1, т. 2, 4, 5 и 6, ако отговаря на едно от следните изисквания:

1. е от български произход;”

През отчетния период **6 323** лица са придобили българско гражданство на основание български произход.

**Придобиване на българско гражданство на основание родител -
български гражданин или пълно осиновяване (чл. 15, ал. 1, т. 2 и 3 и
чл. 18 от Закона за българското гражданство)**

„Чл. 15. (1) Лице, което не е български гражданин, може да придобие българско гражданство по натурализация, без да са налице условията по чл. 12, ал. 1, т. 2, 4, 5 и 6 ако отговаря на едно от следните изисквания:

(...)

2. осиновен е от български гражданин при условията на пълно осиновяване;

3. единият му родител е български гражданин или е починал като български гражданин.

Чл. 18. (1) Деца до 14-годишна възраст, на които само единият от родителите е български гражданин, в случай че нямат българско гражданство, могат да станат български граждани, без да са налице условията по чл. 12, ако двамата родители или преживелият от тях дадат писмено съгласие за това. Не се изисква съгласието на родител, който е лишен от родителски права. При същите условия могат да придобият българско гражданство и децата от 14 до 18 години, ако поискат това.

(2) При условията на ал. 1 могат да придобият българско гражданство и лица, осиновени от български гражданин при условията на пълно осиновяване.”

През 2024 г. броят на лицата, придобили българско гражданство на основание родител - български гражданин или при условията на пълно осиновяване е **4 734**.

Придобиване на българско гражданство на основание чл. 12, 13, 13а и 14 от Закона за българското гражданство

„Чл. 12. (1) Лице, което не е български гражданин, може да придобие българско гражданство, ако към датата на подаване на молбата за натурализация:

- 1. е пълнолетно;*
- 2. преди не по-малко от 5 години е получило разрешение за постоянно или дългосрочно пребиваване в Република България;*
- 3. не е осъждано за умишлено престъпление от общ характер от български съд и срещу него няма образувано наказателно производство за такова престъпление, освен ако е реабилитирано;*
- 4. има доход или занятие, което му дава възможност да се издържа в Република България;*
- 5. владее български език, което се установява по ред, определен с наредба на министъра на образованието и науката, и*
- б. е освободено от досегашното си гражданство или ще бъде освободено от него към момента на придобиване на българско гражданство.*

(2) Не се изисква освобождаване от досегашното им гражданство за:

- 1. лица - съпрузи на български граждани;*
- 2. граждани на държава - членка на Европейския съюз, на държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария;*
- 3. граждани на държави, с които Република България има сключени договори, с които се установява взаимност.*

Чл. 13. Лице, което не е български гражданин, отговаря на условията по чл. 12, ал. 1, т. 1, 3, 4, 5 и б и преди не по-малко от 3 години към датата на подаване на молбата за натурализация е получило разрешение за постоянно или дългосрочно пребиваване в Република България, може да придобие българско гражданство, ако отговаря и на едно от следните изисквания:

- 1. не по-малко от 3 години има и продължава да е в законно сключен брак с български гражданин;*
- 2. (отм.)*
- 3. родено е в Република България;*

4. разрешението за постоянно или дългосрочно пребиваване е получено преди да навърши пълнолетие.

5. (отм.)

Чл. 13а. (1) Лице, получило статут на бежанец или убежище преди не по-малко от три години към датата на подаване на молбата за натурализация, може да придобие българско гражданство, ако отговаря на условията по чл. 12, ал. 1, т. 1, 3, 4 и 5.

(2) Лице, получило хуманитарен статут преди не по-малко от пет години към датата на подаване на молбата за натурализация, може да придобие българско гражданство, ако отговаря на условията по чл. 12, ал. 1, т. 1, 3, 4 и 5.

Чл. 14. Лице без гражданство може да придобие българско гражданство, ако отговаря на условията по чл. 12, ал. 1, т. 1, 3, 4 и 5 и преди не по-малко от 3 години към датата на подаване на молбата за натурализация има разрешение за постоянно или дългосрочно пребиваване в Република България.”

В отчетния период броят на лицата, придобили българско гражданство по натурализация на посочените основания възлиза на **703**.

Придобиване на българско гражданство на основание чл. 16 от Закона за българското гражданство

„Чл. 16. Лице, което не е български гражданин, може да придобие българско гражданство, без да са налице условията по чл. 12, ако Република България има интерес от натурализацията му или ако лицето има особени заслуги към Република България в обществената и икономическата сфера, в областта на науката, технологията, културата или спорта.”

На основание чл. 16 от ЗБГ, българско гражданство са придобили **18 лица** поради наличието на интерес от страна на държавата от натурализацията им или особени заслуги към Република България. Всяко едно от уважените предложения за придобиване на българско гражданство на основание чл. 16 от ЗБГ, направено от ресорния министър в съответната област, е мотивирано с конкретни аргументи.

През отчетния период, на основание чл. 16 от ЗБГ, вицепрезидентът на Република България е подписал указ за придобиване на българско гражданство на:

- едно лице за особени заслуги и интерес от натурализацията му в областта на българската култура;
- седемнадесет лица поради наличието на интерес от натурализацията им за развитието на българския спорт: баскетбол, бокс, борба - класически и свободен стил, карате, лека атлетика, скокове на батут, таекуондо, художествена гимнастика, футбол.

Възстановяване на българско гражданство на основание чл. 26 и чл. 27 от Закона за българското гражданство

„Чл. 26. (1) Гражданството на лице, освободено от българско гражданство, може да бъде възстановено по негова молба, ако:

1. не е осъждано с влязла в сила присъда за умишлено престъпление в държавата, в която живее, или в Република България, и

2. не представлява заплаха за обществения ред, обществения морал, общественото здраве или за националната сигурност;

3. преди не по-малко от 3 години към датата на подаване на молбата за възстановяване има разрешение за постоянно или дългосрочно пребиваване в Република България.

(2) Гражданството на лицата от български произход може да бъде възстановено при условията на ал. 1, т. 1 и 2.

Чл. 27. Гражданството на лице, лишено от българско гражданство, може да бъде възстановено, ако се установи, че не е имало основание за лишаване или ако основанието е загубило своето значение.”

През отчетния период броят на лицата, за които са издадени укази за възстановяване на българското им гражданство, е **4 490**.

Освобождаване от българско гражданство на основание чл. 20 от Закона за българското гражданство

„Чл. 20. Български гражданин, който постоянно живее в чужбина, може да поиска освобождаване от българско гражданство, ако е придобил чуждо гражданство или ако има данни за открита процедура за придобиване на чуждо гражданство.”

Броят на лицата, освободени от българско гражданство през отчетния период, е **240**.

В тази категория попадат български граждани, които трайно са се установили на територията на друга държава и са поискали да придобият нейно гражданство. Въпрос на вътрешно законодателство на съответната държава са правилата за натурализация на кандидатите, както и търпимостта към двойното/множественото гражданство.

През отчетния период лицата са пожелали освобождаване от българско гражданство, за да придобият гражданство на: Република Австрия, Кралство Белгия, Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, Федерална република Германия, Кралство Испания, Кралство Нидерландия, Кралство Норвегия, Република Северна Македония, Република Сингапур, Република Словения, Съединените американски щати, Република Турция, Република Финландия, Република Хърватия, Конфедерация Швейцария, Кралство Швеция, Япония.

Отмяна на натурализация

„Чл. 22. (1) Натурализация, въз основа на която е придобито българско гражданство, може да бъде отменена, ако лицето:

1. си е послужило с данни или факти, станали основание за придобиване на българско гражданство, за които е установено по съдебен ред, че са неверни, и/или

2. е укрило данни или факти, които, ако са били известни, биха били основание за отказ за придобиване на българско гражданство, и/или

3. не е уведомило за настъпила промяна по чл. 32а.

4. (нова - ДВ, бр. 16 от 2013 г., предишна т. 3, доп. - ДВ, бр. 21 от 2021 г., отм. - ДВ, бр. 26 от 2022 г.)

(2) Отмяната на натурализацията е допустима само до изтичане на 10 години от придобиване на българското гражданство освен в случаите, когато данните и фактите по ал. 1, т. 1 и 2 или промяната по т. 3 се отнасят до участие на лицето в тероризъм, и при условие че лицето не остава без гражданство.“

През периода 01.01.-31.12.2024 г. са издадени **19 броя укази за отмяната на натурализация на 38 лица**. За всяко от тях отмяната е предложена от министъра на правосъдието заради констатирани от Съвета по гражданството укрити данни или факти, които, ако са били известни, лицата не биха получили указ за българско гражданство. *Мотиви за отмяна:* поради законови нарушения с наложени забрани за влизане и пребиваване в Шенгенското пространство; укрити факти и данни за съдебни и криминални регистрации; влезли в сила присъди за умишлени престъпления от общ характер в страната по произход или в страна от Шенгенското пространство; подменена самоличност; ползване на подправени, манипулирани и/или неистински (фалшиви) документи за удостоверяване наличието на български произход и/или възходящ българин.

Общ брой откази за промяна на гражданството

През отчетния период вицепрезидентът на Република България е отказал издаването на укази за промяна на гражданството на общо 6 192 лица.

От общия брой откази, вицепрезидентът е отказал издаването на указ за даване на българско гражданство на 5 946 лица. На 5 934 лица е отказано придобиване на гражданство по предложение на министъра на правосъдието. На 12 лица е отказано предоставяне на българско гражданство по решение на вицепрезидента поради: ползване на неистински или подправени документи в производството по българско гражданство; наличието на данни, възпрепятстващи натурализацията - с оглед на поведението на лицата съществуват сериозни причини да се смята, че те

представляват заплаха за националната сигурност, обществения ред, морал и/или здраве; ползване на подправени, манипулирани и/или неистински (фалшиви) документи за удостоверяване наличието на български произход и/или възходящ българин.

През отчетния период, по предложение на министъра на правосъдието, вицепрезидентът е отказал да възстанови българското гражданство на 223 лица.

По предложение на министъра на правосъдието, през 2024 г. вицепрезидентът на Републиката е отказал да освободи от българско гражданство 23 лица.

* * *